แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารภายใต้พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

โดย

สุรพันธุ์ เกตุพันธุ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม)
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2543

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

สารนิพนธ์

ของ

นายสุรพันธุ์ เกตุพันธุ์

เรื่อง

แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารภายใต้พระราชบัญญัติ
การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม)

เมื่อ วันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2543

ประธานกรรมการสารนิพนธ์ _____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดิเรก เต็งจำรูญ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ _____
(รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ _____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุดสงวน สุธีสร)

คณบดี _____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เดชา สังขวรรณ)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แนวทางปฏิบัติงานของพนักงานธนาคาร ภายใต้พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยทำการศึกษาจากพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) มีวัตถุประสงค์ ในการศึกษา 4 ประการ คือ

1. ศึกษาประวัติวิวัฒนาการแนวคิดของพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

2. เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

3. ผลกระทบต่อสถาบันการเงินจากการใช้พระราชบัญญัติการป้องกันและปรามปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

4. เพื่อศึกษาแสวงหาแนวทางแก้ไขในปัญหาและอุปสรรคของพนักงานในสถาบันการเงินในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ลักษณะ คือ

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารเก็บรวบรวมวรรณกรรม ข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (DOCUMENTARY RESEARCH)

2. ศึกษาภาคสนาม (FIELD RESEARCH) โดยใช้แบบสอบถาม (QUESTIONNAIRE) เป็นเครื่องมือในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ กลุ่มของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ในจำนวน 200 ราย โดยตอบกลับคืนมา 184 ราย คิดเป็นร้อยละ 92 แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ทัศนะต่อผล กระทบถึงสถาบันการเงินหรือธนาคาร การปฏิบัติงานของพนักงานธนาคาร และลูกค้าของสถาบันการเงินหรือธนาคารภายใต้พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคของพนักงานในสถาบันการเงินในการปฏิบัติงาน และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เมื่อนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ผลการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) เป็นหญิงมากกว่าชาย ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป สถานภาพทางการสมรสเป็นโสด มีระดับการศึกษาเป็นระดับปริญญาตรี ระยะเวลาในการทำงานกับธนาคารระหว่าง 6 – 10 ปี ส่วนอายุงานในตำแหน่งปัจจุบันจะอยู่ระหว่าง 1 – 5 ปี ส่วนใหญ่เป็นระดับพนักงานบริหาร เป็นพนักงานในสาขาขนาดใหญ่ ทราบเรื่องมาตรการในการปฏิบัติงานของ

สถาบันการเงินหรือธนาคาร ภายใต้พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาก่อนแล้ว และการให้บริการของธนาคาร ฯ ก่อนมี พ.ร.บ. ฯ ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี

ผลการศึกษาทัศนะของพนักงานธนาคาร ฯ นั้น พบว่า หลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สถาบันการเงินหรือธนาคารได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เช่น ต้องเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละส่วนของขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลูกค้าของสถาบันการเงินหรือธนาคาร ฯ ลดน้อยลง ในการปฏิบัติงาน เช่น การตรวจสอบการถอนเงินนอกระบบสถาบันการเงินไม่สามารถทำได้จริง ถึงแม้จะมีมาตรการที่จะตรวจสอบถึงการโอนเงินมาบังคับใช้แล้วก็ตาม การกำหนดวงเงินขั้นต่ำที่สถาบันการเงินจะต้องรายงานแก่หน่วยราชการมีผลกระทบต่อสถาบันการเงินเป็นอย่างมาก การวิเคราะห์ความผิดปกติของการทำธุรกรรมของลูกค้ากระทำได้ยากและได้ประโยชน์น้อย เป็นการไม่ยุติธรรมต่อสถาบันการเงินที่จะต้องเสียเงินค่าใช้จ่ายในภาระต่าง ๆ ที่เพิ่มเข้ามาเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. ฯ ไม่เป็นการยุติธรรมที่สถาบันการเงินอาจถูกยึดหรือถูกปิดกิจการหากฝ่าฝืน พ.ร.บ. ฯ การที่สถาบันการเงินต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ทำให้นโยบายของธนาคารต้องเสียผลประโยชน์ไม่บรรลุเป้าหมาย เป็นการก้าวก่ายสิทธิส่วนบุคคลของลูกค้า แต่ก็เห็นด้วยที่วิธีการตาม พ.ร.บ.ฯ เป็นการช่วยสร้างความน่าเชื่อถือต่อการนำเงินมาลงทุนเพราะระบบการเงินจะมีเสถียรภาพขึ้น แต่ยังสรุปไม่ได้ว่าจะมีผลเสียหรือผลดีต่อสถาบันการเงินตาม พ.ร.บ. ฯ เนื่องจากยังไม่มีการปฏิบัติมากนัก สถาบันการเงินไม่อาจตรวจสอบถึงแหล่งฟอกเงินที่ทำได้ยาก แต่พนักงานธนาคารก็ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษในการหาข้อมูล ณ ปัจจุบันยังไม่แน่ใจว่าจะมีผลต่อสถาบันการเงินที่ทำให้ปริมาณธุรกิจลดลงได้จริงหรือไม่ หลังมี พ.ร.บ. ฯ อิสระภาพในการตัดสินใจของพนักงานธนาคารหมดลง ไม่สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับหมายให้ได้ผลดีพร้อมกับมีงานเพิ่มขึ้น พนักงานต้องการให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับความรู้ใน พ.ร.บ. ฯ นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงานพนักงานธนาคารขาดการได้รับความร่วมมือ พนักงานทุกคนในธนาคารยังยึดติดอยู่กับการรักษาความลับของลูกค้าซึ่งเป็นจรรยาบรรณในวิชาชีพ ดังนั้นความมั่นใจในการทำงานของพนักงานลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานของพนักงานก็ต้องดำเนินไปไม่ว่าจะมีกฎหมายฟอกเงินหรือไม่ พนักงานจะต้องใช้ความระมัดระวังมากกว่าเดิมเพราะเกรงกลัวต่อความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นซึ่งอาจถูกดำเนินคดีทางอาญาได้ ดังนั้นการปฏิบัติงานจะใช้ความระมัดระวังเพิ่มขึ้นอีก เพราะข้อผิดพลาดนี้หากมีขึ้นจะกระทบต่อฐานะและชื่อเสียงของสถาบันการเงินอีกด้วย และสุดท้ายเชื่อว่ากฎหมายฟอกเงินเป็นเรื่องก้าวก่ายส่วนบุคคลหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของลูกค้า ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ผลการศึกษาด้านปัญหาและอุปสรรคของพนักงานในสถาบันการเงินในการปฏิบัติงาน พบว่า ขาดบุคคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและกฎหมายเฉพาะ

อื่น ๆ ตาม พ.ร.บ. ฯ ขาดหน่วยงานในการติดตามประเมินผลในปริมาณธุรกรรมของสถาบันการเงิน วิธีการการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันการเงินยังสับสน ขาดการประสานงานจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวกับข้อมูลในการปิบัติงานให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. ฯ ส่วนประชาชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ฯ อย่างแท้จริง ลูกค้าของสถาบันการเงินไม่สะดวกในการให้ข้อมูลของแหล่งที่มาของเงินได้หรือทรัพย์สิน หน่วยงานของรัฐไม่สามารถได้ข้อมูลของลูกค้าที่เป็นจริง เพราะขาดความร่วมมือที่ดี ในการมอบหมายงานในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของพนักงานธนาคารบางที่ก็ชัดเจนบางที่ยังไม่แน่ใจ บุคลากรขาดการได้รับความรู้ การฝึกอบรม และอื่น ๆ จากหน่วยงานอย่างเพียงพอ หน่วยงานยังไม่มีการประกาศชี้แจงนโยบายการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ผู้รายงานกิจกรรมหรือธุรกรรมที่ต้องสงสัยยังเกรงกลัวที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายฟอกเงินแม้จะได้รับการยกเว้นความรับผิดต่อหน้าที่ที่ต้องรักษาความลับในอาชีพธนาคาร เป็นการยากที่จะใช้ดุลพินิจของผู้รายงานเองว่าธุรกรรมใดเป็นที่ต้องสงสัย ลูกค้าไม่เต็มใจที่จะให้ข้อมูลสำหรับรายงานให้ทางสำนักงานป้องกันปราบปรามการฟอกเงินทราบ และเวลาให้ข้อมูลโดยเฉพาะเกี่ยวกับตัวผู้ทำธุรกรรมเอง ลูกค้ามักจะให้ข้อมูลเพียงนิดเดียวหรือบางครั้งก็แจ้งเท็จจนสถาบันการเงินหรือธนาคารพิสูจน์แทบไม่ได้

ความคิดเห็นของกลุ่มพนักงานธนาคาร ฯ พนักงานธนาคารต้องการจัดให้มีการอบรมพร้อมทั้งจัดให้มีการเผยแพร่ ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้กับบุคลากรเป็นอย่างมาก

ความคิดเห็นของผู้ศึกษาควรจัดให้มีการอบรมพนักงานของสถาบันการเงินหรือธนาคารทุกระดับชั้น พนักงานธนาคาร ฯ ต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับลูกค้าที่มาใช้บริการ พยายามในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้ามากที่สุดเพื่อให้เกิดการสื่อสารในการได้รับข้อมูลจากลูกค้าและพยายามแนะนำถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พนักงานในธนาคารต้องมีสัมพันธภาพที่ดีทั้งภายในภายนอกธนาคาร หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้รับข้อปัญหาร่วมกัน ทั้งต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ช่วยกันคิดค้นยุทธวิธีการบริการคิดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิดที่เกี่ยวกับ พ.ร.บ. ฯ ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับลูกค้า ประชาชนได้รับทราบถึง พ.ร.บ. ฯ ควรร่วมกันจัดให้มีการสัมมนา และสุดท้ายหน่วยงานของสถาบันการเงินหรือธนาคารและหน่วยราชการควรที่จะมีหน่วยงานที่ถูกตั้งขึ้นมาเป็นการเฉพาะในการติดตามประเมินผลในปริมาณธุรกรรมของสถาบันการเงินหรือธนาคารเพื่อความถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคาร ภายใต้พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เล่มนี้ จะไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หากปราศจากความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือ สนับสนุน จากผู้มีพระคุณจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำ และให้ความห่วงใย ตลอดจนกำลังใจให้กับผู้ศึกษาตลอดระยะเวลาของการศึกษา

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการทำสารนิพนธ์นี้ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดิเรก เต็งจำรูญ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดสงวน สุธีสร คณะกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาภายในของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และรองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส คณะกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาภายนอกสาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชา สังขวรรณ คณบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ ที่ได้ให้กำลังใจและความห่วงใย ในการศึกษาของผู้ศึกษาตลอดมา

นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณต่อ คุณธานินทร์ พรพิพัฒน์พงศ์ ผู้จัดการภาคนครหลวง 5 ฝ่ายกิจการสาขากลาง ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ผู้บังคับบัญชาของผู้ศึกษา ที่ได้เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนในการศึกษาเป็นอย่างดียิ่ง

ในท้ายที่สุด ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณต่อบุพการี ที่ได้เป็นกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียน อีกรวมทั้งญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ ทุกท่าน ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือผู้ศึกษามาโดยตลอด แต่หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สุรพันธุ์ เกตุพันธุ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2543